

Ultimo, quia rationes contrarie nihil concludunt.

Ad Primum dico, Samuelem non venisse jussu Pythonissem, sed jussu Dei, et potius impeditisse quam confirmasse artem magicam. Praevenit enim Samuel adventu suo effectum incantationis; et contrario modo ascendit atque alii soleant, qui per incantationem excitantur: et hæc est causa cur Pythonissa turbata fuerit, et sibi impositum dicetur. Si enim verum est, quod Rabbini scribunt, umbra mortuorum, quæ vi magice artis evocantur, capite deorsum verso ascendent: Samuel autem recta figura ascendit, ita ut primum caput, deinde pectus, postremo pedes et terra emergere vise sint.

Ad Secundum dico, illam adorationem non fuisse latram, sed reverentiam debitam animæ Samuelis.

Ad Tertium dico, illud: *Mecum eritis*, non significare, in situ Abraham eritis, sed mecum eritis sub terra, id est, mortui eritis; nam cum inter filios Saulis esset etiam Iohannas justus, non erant descensuri ad eumdem locum Saul, et Iohannas, et tamen Samuel dicit in genere: *Mecum eritis*.

Ad Quartum dico, Deum se iratum Sauli ostendere voluisse, idque fecisse tam non respondendo quando interrogabatur, quam respondendo quando non interrogabatur; utrumque enim est signum iræ. Adde, quod cum Saul interrogabat Deum, si Deus respondisset, potuisset Saul declinare bellum, et poenam sibi a Deo paratam; at cum interrogavat Pythonissam, jam erant omnia parata, et acies instructæ, et in conspectu posita, ut nullo modo pralium detrectari posset. Tunc ergo Deus, ut magis puniret Saulum, prædicti ei per Prophetam interitum suum, et filiorum, et totius exercitus.

Habemus igitur, Purgatorium, Infernum, ac limbos Patrum et puerorum, loca subterranea esse.

CAPUT VII.

Sitne post hanc vitam aliquis locus pro animabus justis praeter Cælum et Purgatorium.

De predictis receptaculis subterraneis animarum, duo quedam a Theologis tractari solent, que hic breviter inserere placuit, plenioris doctrine causa. Primo, querunt, an praeter hac loca sit aliquis aliud locus, ubi retineantur animæ antequam ad regnum celorum perveniant. Secundo, an ex his locis egredi possint.

Quantum ad Primum, difficultas est sat magna, quia ex una parte omnes Theologi docent, non esse alia receptacula praeter quatuor numerata, et Concilium Florentinum sess, ult. definit, animas, quæ nihil purgandum habent, mox recipi in cœlum. Ex altera parte narrat Beda lib. V. hist. cap. 13. visionem valde probabilem, cui ipse fidem adhibere non dubitat. Fuit autem in illa ostensum eidam anime, quæ ad corpus postea redit, praeter infernum et purgatorium, et regnum celorum, quoddam quasi pratum florentissimum, lucidissimum, odoratum, amoenum, in quo degebant animæ que nihil patiebantur, sed tamen ibi manebant, quia nondum idoneæ erant visioni beate: cui revelationi multas alias conformes adducit Dionysius Carthusianus in Dialogo de iudicio particulari art. 31. et Ludovicus Blosius Monili spirituali cap. 13.

Videtur mihi dicendum, non esse improbabile talem aliquem locum repeneri, catetrum ejusmodi locum ad Purgatorium pertinere. Eisi enim ibi nulla sit pena sensus, tamen est pena danni: pena autem non convenit nisi anima, quæ nondum plene purgata est, itaque erit locus ille mitissimum Purgatorium, et quasi carcer quidam senatoriis, atque honoratus.

Hoc tamen addendum est, animas, quæ in eo loco morantur, non solum carere beatitudine, sed etiam affligi, ac torqueri ex illa dilatione beatitudinis. Dixi autem, mihi non videri improbable, talēm aliquem locum repeneri, quia S. Thomas in IV. sent. dist. 21 quest. I. art. I. scribit, in iis que de Purgatorio determinata non sunt ad Ecclesiæ, standum esse iis quæ sunt magis

conformia dictis et revelationibus Sanctorum. Movit me etiam auctoritas Joann. de Turrecræta doctissimi atque optimi Cardinalis, qui in prologo, qui premititur Revelationibus S. Birgittæ, cum diligenter expeditisset eas revelationes, affirmare non dubitavit S. Birgittæ convenire id, quod dicitur Judith. VIII. omnis que locuta es, vera sunt, et non est in sermonibus tuis illa reprehensio. Scribit autem S. Birgitta lib. IV. cap. 124. animam quamdam in Purgatorio nullam aliam penam habuisse, nisi dolorem ex desiderio dilate felicitatis.

CAPUT VIII.

Num ex receptaculis suis animæ defunctorum egredi valeant.

Alterius autem questionis triplex esse potest sensus. Primus, an possint exire numquam redditæ, quia nimis transferantur de uno receptaculo ad aliud. Secundus, an possint exire, ut rursum redeant ad suum locum. Tertius, an possint ita egredi, ut hie nobiscum iterum vivant.

Quantum ad primum sensum, facile responderet potest, ex inferno damnatorum, limboque puerorum non dari regressum; ex Purgatorio, limboque Patrum dari; sunt enim animæ impiorum damnatae ad perpetuos carceres, et ignes Gehenna, et similiter animæ puerorum ad perpetuum exilium, et tenebras. Animæ autem sanctorum Patrum damnatae erant ad exilium temporale, et animæ Purgatori ad carceres temporales. Ratio est, quia causa carcoris, vel exilii damnatorum est culpa mortalis actualis, vel originalis, quæ numquam remittetur; causa autem exilii Patrum fuit debitum tempore contractum ex peccato primi parentis; ille enim suo peccato oculum clauserat, quod aperte non potuit, nisi Christi sanguine reipsa effuso; causa vero Purgatori est reatus temporalis poena, quæ necessario finem habet.

Contra hoc tamen est auctoritas Joannis Damasceni, qui in oratione de mortuis dicit, orationibus S. Thecle liberatam de inferno animam Falconille cuiusdam feminine pagina, et orationibus S. Gregorii Papæ animam Trajani Imperatoris.

TOM. III.

Respondeo: si hæc historia defendi debet, oportere dicere, Trajanum non fuisse damnum absolute ad inferos, sed solum punitum in inferno secundum præsentia eius demerita, et suspensam sententiam propter prævisas B. Gregorii preces; et præterea non immediate ex inferno ad colum transisse, sed prius corpori unitum, et tunc baptizatum, et penitentiam in hac vita egisse. Ista enim est communis solutio B. Thomæ, Durandi, Richardi, et aliorum in IV. dist. 43. Quia tamen Trajanum resurrexisse, sine teste dicitur, nec enim ullus veterum hujus rei meminil, et repugnat hoc sententia Damasceni, qui satis aperte docet de inferno ad colum transisse, non autem ad hanc vitam redisse Trajanum, et si penitentiam egit, in inferno illam egisse: Cum tamen solius Damasceni auctoritate nitantur auctores citati, ideo magis propendeo in sententiam Melchioris Cani, qui lib. XI. de locis, cap. 2, simpliciter improbat hanc historiam ut confitam, et Dominicæ a Soto, qui in IV. dist. 43. quest. II. art. 2. dicit, hanc historiam sibi creditu durissimam esse, non obstante Apologia Alphonsi Ciaconii, pro hac historia ante hoc triennium edita. Rationes autem, quibus moveant, sunt quatuor.

Prima, quia quotquot hanc historiam admiserunt, id fecerunt proper Damasceni auctoritatem; at librum illum non esse Damasceni, facile probari potest; nam in eo libro auctor non solum dicit Trajanum, et Falconillam ab inferno damnatorum ad regnum celorum transuisse, sed etiam multos alios, qui in infernum descendederant, quia fide divina carcerant, a Christo conversi, et salvatos quando ad inferos descendit: quod et per se erroneum est, et contrarium verbi Damasceni lib. II. de fide, c. 4, ubi dicit hominibus id esse mortem, quod fuit Angelis casus.

Secunda ratio est, quia nullus auctor Latinus historię ejus meminit, ut Paulus Diaconus, Anastasius Bibliothecarius, Marianus Scotus, Ado, ac ne ipse quidem Beda, qui Beati Gregorii studiosissimus fuit. Imo in ipsa Romana Ecclesia, et ejus archivis nulla hujus rei memoria extabat, quando Jeanes Diaconus vilane Beati Gregorii scripsit. Ipse enim vitam Beati Gregorii ex archivis Romanis diligentissime colligit, et tamen lib. II. cap. 44. dicit, hanc historiam de Trajano reportam in Ecclesia quadam An-

glorum, nec fidem certam illi habitam a Romanis.

Terria, quia B. Gregor. lib. XXXIV. mor. c. 43. alias 46. diserte docet, non posse orari pro infidelibus defunctis, quemadmodum nec pro Diabolo, quandoquidem in eadem æterna, et irrevocabili damnatione sunt; Quomodo ergo credibile est eum id fecisse? Respondet Abulensis quest. 57. in IV. lib. Regum, ideo Gregorium peccasse mortaliter orando pro Trajano. Sed absurdissimum est et fere blasphemum, cum constet Gregorium virum fuisse non modo sanctissimum, verum etiam prudentissimum. Deinde si peccavit mortaliter orando, quomodo fuit exauditus? Num Deus placatur, quando offenditur? Respondet Ciaconius, non peccasse Gregorium orando, sed meruisse potius, quia licet ordinarie non licet orare pro damnatis, tamen licet ex peculiari instinctu divino.

At contra. Eadem historia refert Gregorium propter hoc peccatum punitum fuisse perpetuo dolore stomachi, et pedum. Respondet ipse, hunc dolorem honum datum Gregorio in penam, sed ne elatio illi subrepretet. At contra: nam Petrus Diaconus, quem ipse citat ex libro quodam bibliothecæ Vaticanæ, dicit, Gregorio ab Angelo dictum fuisse, quod quia præsumperat hoc petere, labaret usque ad mortem dolore etc. ergo in penam peccati, nam præsumptio peccatum est.

Quarta ratio est, quia argumenta Ciaconii non concludunt; ipse enim nittitur præcipue his testibus. Primo, testimonio Petri et Joannis Diaconorum Gregorii, quod existare dicit in bibliotheca Vaticana. Secundo, testimonio innominati auctoris, qui scripsit vitam B. Gregorii, quae preponitur operibus ejus impressis Basileæ anno 1564, qui auctor videtur vixisse tempore ipsius Gregorii. Tertio, testimonio Damasceni. Quarto, testimonio Joannis Diaconi, lib. II. cap. 44. vita B. Gregorii. Quinto, testimonio B. Thome. Sexto, testimonio S. Birgitta. Septimo, testimonio Mechtildis.

Primum testimonium mihi valde suspectum est; nam si illud esset vere Petri Diaconi, non dicere Joannes Diaconus, historiam hanc non existare in Romana Ecclesia, sed solum apud Anglos. Præterea iste Petrus dicit, Gregorium a Deo petivisse, ut quotquot sepe larentur in Ecclesia S. Andreae in elvo Scauri, non possent damnari, dummo-

do fidem tenerint Christianam, et impetravisse. At certe Gregorius vir prudentissimus numquam ita crasset; nam vel intelligit de fide informi, vel de formata; si de informi, ergo voluisse salvi homines morientes sine charitate, quod quis credit? si de formata, non erat opus id petere; nam ubique sepiet, qui moritur cum charitate, damnari non potest. Adde, quod totum illud fragmentum redolent novitatem, et proinde suppositum videtur: vocat enim Gregorium divum, quod nomen ex tempore erat inusitatum. Item anteponit Cardinales Episcopis; quod repugnat Joanni Diacono, qui in vita S. Gregorii scribit, ex Cardinalibus consuevisse promoveri a Gregorio multos ad Episcopatum, ut ad gradum altiorem, alia quoque habet non pauca signa novitatis.

Secundum testimonium nihil novi adserit; auctor enim ille sine nomine non vixit tempore S. Gregorii, sed posteriore tempore; rededit enim in compendium vitam S. Gregorii, quam scriperat fusissime Joannes Diaconus.

Tertium testimonium jam est rejectum.

Quartum est contra ipsum Ciaconum; nam Joannes Diaconus dicit, animam Trajani non esse liberatam de inferno, sed solum id obtinuisse, ut in inferno existens non patetrum peccatum ignis, Ciaconius autem vult eam in celo beatam.

Quintum est etiam contra ipsum, nam B. Thomas ubi ex professo hoc tractat, nimirum in IV. dist. 45. quest. 2. probabilissimum putat animam Trajani liberatam solum a penitentiis usque ad diem iudicii, ac deinceps cruciandum cum ceteris.

Sextum est valde obscurum; nam S. Birgitta non dicit Trajanum esse salvum, sed solum elevatum ad gradum altiore, ubi indicat in inferno aliquid salutis receperisse.

Septimum est expresse contra ipsum; nam Mechtildis dicit, se petivisse a Domino quid egerit cum animabus Samsonis, Salomonis, Origenis et Trajani, et responsum esse, Deum velle esse omnibus incognitum, quid sua liberalitas cum illis egerit. Si ergo Deus vult esse incognitum, non est credendum auctoriibus, qui asserunt Trajanum esse in celo. Adde, quod Deus in hac revelatione conjungit Trajanum cum Origene: At in Prato spirituali, quod citatur a VII Synodo et a Jeanne Diacono lib. II. cap. 45. vita B. Gregorii, narratur alia revelatio, qua

Origenes visus est in Gehenna ignis cum Ario et Nestorio, et V Synodus cap. 44. dicit anathema Origeni sicut Ario, Nestorio, et ceteris haereticis.

Quantum ad secundum, quidam existimant animas non posse unquam de suis receptaculis egredi, sed omnes apparitiones esse Daemonum, qui fingunt se esse animas de Purgatorio exentes, et suffragia postulantes. Ita Tertullianus lib. de anima, circa fin. et auctor questionum ad Antiochum quest. 11. et 13. idem videtur dicere Chrysostomus homil. 29. in Matth. et homil. 2. et 4. de Lazaro, et Theophylactus in cap. VIII. Matth. quamquam hi duo, si bene legantur, non dicunt, nullo modo posse animas egredi ad nos, sed non posse egredi pro arbitrio suo, nec verti in Daemones, nec vagari inter nos more Daemonum. Haeretici hujus temporis pmnes apparitiones animarum rident, tamquam Daemonum illusiones, siquidem hoc nihil aliud est, quam mutare illis exilium, vel carcерem.

Dices: at jam erant certi de sua salute, et per resurrectionem fient incerti. Responde: bene Abulensis quest. 57. in IV Regum, omnes eos qui ex Purgatorio aut limbo Patrum in vitam revocati fuerunt, sine dubio confirmatos fuisse in gratia, ut nullo modo perire potuerint, quia aliqui injuria illis facta fuisset.

Quod autem ex celo, aut inferno damnatorum revocari possent ad vitam, videretur incredibile, nisi extarent exempla, quae negari non possunt. Nam B. Gregorius lib. I. Dialogor. cap. 9. scribit, a S. Fortonato excitatum fuisse Marcellum quemdam virum sanctum, qui ab Angelis in optimum locum ductus fuerat. Et cap. 42. scribit, a S. Severo excitatum quemdam virum possimum, qui a Daemonibus in infernum deducebatur. Hegesippus scribit lib. III. c. 2. B. Petrum excusatæ affinem quemdam Caesaris Ethnici a morte. Nec dubitari potest, quin Apostoli aliquos Ethnicos excitarint. Maximus serm. 2. de sancta Agnête, dicit, ab ea excitatum filium praefecti, qui in peccato mortali obierat. Et Evodius libro I. de miraculis S. Stephani, dicit, puerulum mortuum ante Baptismum, ad reliquias S. Stephanii excitatum.

Dico igitur, beatos jam existentes non posse revocari ad vitam. Siquidem beatitudine includit certitudinem de non amittenda unquam felicitate, ut B. Augustinus docet de corrupt. et gratia, cap. 10. et ratio est manifesta, quia beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus; non habet autem omnia bona, qui non habet illum certitudinem. Si igitur aliqui sancti viri redierunt ad corpus, non fuerunt beati, sed Deus prævidens eorum excitationem, disti-

lit eorum beatificationem, et interim detinuit eos in optimo aliquo loco, ut accidit Marcelli illi, de quo Gregorius loquitur.

De damnatis similiter dico, damnatum absolute ad penas aeternas, non posse revocari ad vitam, quoniam aliqui fierent incerta impiorum damnatio; et sane B. Augustinus lib. XXI. de civit. Dei, cap. 24. nimis presumptionis esse dicit asservare, eos non mansuros perpetuo in igne, quibus Veritas dicit: *In ignem eternam.* Dicit autem hoc Veritas omnibus, quos damnata tam in particulari, quam in universalis iudicio. Præterea nullus esset damnatorum, qui non posset sperare salutem, et pro quo non possemus orare. Nunc enim non oramus pro infidelibus damnatis, quia secundum fidem credimus eos non posse salvari; et si possunt saltum ex privilegio salvari, certe pro illis orandum eset, sicut in hoc mundo oramus pro obstinatis in malo, ut Deus de illis gratiam efficiat, que certe non datur, nisi ex privilegio: loquimur enim non de quacumque gratia efficiat, sed de illa, qua convertuntur ii, qui oppugnant cognitam veritatem, qui dicunt peccare in Spiritum Sanctum, et quorum peccatum dicitur irremissible, quia rarissime et difficillime remittitur, quomodo dicunt morbus incurabilis, qui non nisi miraculo curatur.

Sed obiect Abulensis quest. 37. in IV. lib. Regum, ei, qui excusat ab inferno damnatorum, non remittit neque culpa, neque poena per ipsam excitationem, neque aliud miraculum hic necessarium est, quam complex mortui resuscitatio: ergo fieri potest, ut tales redeant. Respondeo: non remittit culpam, neque poenam, sed dari beneficium equivalentis, quia ponitur in statu, in quo poterit a culpa et poena liberari: ex quo sequuntur omnia absurdia supra dicta, quod non erit certa impiorum damnatio: quod illi sperare poterunt: quod licet pro eis orare.

Ad illa exempla, que adferuntur, respondet Sotus in IV. dist. 45. quest. II. art. 2. omnes Ethnico, quo Apostoli excusat, laborasse ignorantia invincibili fidei, et proinde in Purgatorio fuisse.

At quid respondebit Sotus Ambrosio, qui serm. 90. et Maximo, qui serm. 2. dicunt, beatam Agnetem excitasse filium Praefecti, quem Diabolus necaverat, cum voluisse ipsum virginem sanctam stuprare? Igitur

dico, eos qui sunt excitati, cum mererentur penas aeternas, non fuisse damnatos, sed suspensam eorum sententiam, et interim punitos secundum presentem justitiam, ut B. Thomas docet in IV. sentent. dist. 45. quest. II. artic. 2. quomodo etiam respondet Richardus, Durandus, et alii ibidem.

CAPUT IX.

De tempore quo durat Purgatorium.

Jam vero de tempore, quo Purgatorium permanebit, duo sunt errores extremi. Primus error est Origenis, qui extendit temporum Purgatori ultra diem resurrectionis; ita enim habet homil. 14. in Lucam: «Ego puto, inquit, quod et post resurrectionem ex mortuis indigamus Sacramento eluentem nos, atque purgante, nemo enim absque sordibus resurgere poterit.» Hic tamen est error exploratus; nam B. Augustinus lib. XXI. de civit. Dei, cap. 16: «Purgatoria poenas, inquit, nullas futuras opinetur, nisi ante illud ultimum, tremendumque judicium.» Et ratio est, quia Dominus Mathe. XXV. in iudicio solum duos ordines hominum dicit futuros, unum heatorum, alterum damnatorum.

Dices: Anima non peccavit sola, sed simul cum corpore, igitur simul cum corpore purgari debet; proinde post resurrectionem homines purgabuntur. Respondeo: si argumentum concluderet, probaret etiam, animam separatum non posse puniri in inferno, nec voluntatibus in celo frui, contra Evangelium Luca XVI: *Crucior in hac flamma.* Et Luce XXIII: *Hodie mecum eris in Paradiso* (1).

Dico igitur, merito puniri animam etiam solam, quia ipsa est subiectum et causa efficientis peccati; nam sunt quadam opera hominum, que non possunt fieri, nisi a toto composito, nec recipi, nisi in toto compositum, ut illa omnia que sunt a potentissimis organicis, ut loqui, videre, audire etc. et talia dissoluto composito non inveniuntur amplius; et si quidem tale esset peccatum, argumentum plane concluderet: At non ita est; peccatum enim est actus liberarum arbitrii, et ideo a sola voluntate proprie fieri dicitur, et in sola voluntate formaliter inveni-

(1) Luc. XVI, 24; XXIII, 43.

ur; dissoluto ergo homine, peccatum integrum, et solum reperiatur in voluntate, et per illam in anima, non autem in carne mortua. Ibi autem puniri vel purgari debet, ubi invenitur.

Addit etiam, quod caro suo modo quoque punitur; nam, ut anima separata punitur pena damni, quia caret visione Dei, et peccato sensus, quia torquetur igne; ita caro punitur pena damni, quia caret vita et peccato sensus, licet imprope, quia paulatim pretreficit, et in cineres redigitur. Tamen prior solutio est melior; nam etiam corpora Sanctorum haec patiuntur, qui tamen purgatione non agent.

Alter error est Lutheri, qui e contrario nimis breve efficit Purgatorium. Vult enim omnes peccati reliquias dolore mortis purgari in iis, qui in fide moriuntur, et ideo nullum aliud esse Purgatorium, preter mortem. Hic error facile refelli potest; nam per reliquias peccatorum, vel intelliguntur formes, vel mali habitus contracti, vel reatus poena temporalis. Et peccata venialia; haec enim sola et omnia remanente possunt in homine justificato ex iis, que ad peccatum pertinent, et proinde reliquia peccatorum duci possunt. Ac primum, fomes tollitur quando in morte, quia tunc extinguitur sensualitas, sed non propter fonsit nos Purgatorium constitutimus; alioquin etiam pueri baptizati morientes, deberent purgatoria poenas pati, cum Baptismus eis non abstulerit fonsit. At Augustinus. lib. XXI. de civit. Dei, cap. 16, discerte docet, ejusmodi pueros nullas pati purgatorias poenas. Mali autem habitus, qui in voluntate existunt, non necessario extinguantur per mortem, quandoquidem sunt in potentia, que organo non sunt alligatae, ut patet. Nec tamen propter hujusmodi habitus constitutimus Purgatorium; nam alioquin sequeretur, adulteros, qui post multos malos habitus contractos baptizantur, et statim moriuntur, vel certe pro Christo occiduntur, non posse salvare, nisi per Purgatorium, quia nec Baptismus, nec Martyrium dissolvit ejusmodi habitus. Videmus enim baptizatos adhuc habere easdem mala propensiones, quas antea habebant, et oportere eos paulatim actibus contrariis ejusmodi habitus tollere.

Credibile igitur est, omnes isti habitus tolli per primum actum contrarium animæ separate, quem statim a separatione elicet. Etsi enim hic non possit uno actu destrui habitus contractus per multos actus, tamen ibi poterit, quia actus ille multo vehementius erit; cum anima tunc sit potentior, quantum ad actus spirituales, nec habeat formam contrarium et resistantem, ut hic habet.

Restat ergo restus poenæ, et peccata venialia, quæ proprio diei possunt reliquias peccatorum, ob quas est Purgatorium. Has autem reliquias aliquando certum est in morte purgari, aliquando certum est non purgari, aliquando dubium est quid fiat, et probabilitissimum est, partim purgari, partim non purgari.

Probo singula. Ac primum quidem, quia mors violenta pro Christo suscepta, quæ dicitur martyrum, sine dubio purgat omnes hujusmodi reliquias. Cyprianus enim lib. IV. epist. 2. clare dicit, peccata omnia passione purgari; et quod non loquatur de culpis mortalibus, patet, quia ibidem dicit, sine charitate nec martyrum quidquam prodesse; quod ante Cyprianum docuerat B. Paulus in priori epist. ad Corinth. cap. XIII. Itaque Ecclesia numquid orat pro Martyribus, quia, ut Augustinus dicit, serm. 17. de verbis Apostoli: «Injuria est orare pro Martyre, cuius nos debemus potius orationes commendari.»

Secundum probo: nam qui moriuntur in vita, vel sine usu rationis, ut amentes et dormientes, et quos repentina casus opprimunt, non possunt ea morte ullo modo purgari; nam vel ipsa mors per se absolute purgat, vel ratione alicuius voluntari actus ipsam concomitantis. Non primum, quia mors secundum se est quid naturale, salem post primi parentis peccatum; unde communis est bonds et malis, imo hominibus et jumentis; at per naturalia, que necessario eveniunt, non meremur, nec demeremur, nec possumus dissolvere debita voluntarie contracta. Igitur si mors purgat, id fit ratione voluntarii actus concomitantis; at nos loquimur hoc loco de illis, qui sine ullo ejusmodi actu moriuntur. Præterea, videmus saepe optimos viros pati mortem durissimam, et minus bonos levissimam; at si in morte deberent purgari reliquiae peccatorum, necessario contrarium fieri deberent.

Tertium probo: nam multi sunt, qui a quo animo mortem tolerant propter sua peccata, quorum patientia sine dubio juvat ad satisfaciendum, sed utrum aequivalent et

debita contracta per peccata, nemo certe scire potest.

Præter hos errores fuit opinio Dominici a Soto, in IV. sentent. dist. 19. q. 3. art. 2. neminem in Purgatorio manere ad decem annos; et ratio ejus est, quia si hic in terris aliquibus poenit brevi tempore liberari possumus ab omni pena; quare non multo citius in Purgatorio, cum illæ penæ sint penæ in infinitum graviores, et intenseseris istis? Præterea, hic sunt prolixæ penæ, quia non possunt esse multum intense, nam subiectum destruerent; at post hanc vitam possunt esse intensissima, quia subiectum est incorruptibile: ergo credibile est, Deum ille animas ad gloriam anhelantes, brevissimo tempore per intensissimas penas purgare. Sed iste rationes non concludunt.

Ad primum dicit potest, hic esse tempus misericordie, illie justitiae.

Ad secundum dico, Deum posse compensare extensionem intensione, sed nelle, alioqui sequeretur, animas non manere in Purgatorio ad unam horam, quia potest Deus augendo intensione redigere penas de cunctum annum ad unam horam.

Præterea, repugnat huic sententiæ probatissima visiones Sanctorum. Scribit enim Beda lib. V. histor. cap. 13. cuidam ostensas fuisse Purgatorii penas, dictumque illi esse, animas quæ in Purgatorio degunt, salvandas omnes in die iudicij, licet aliquæ orationibus et cleemosynis viventium, et præcipue altaris sacrificio, juventur, ut etiam ante diem iudicij liberentur. Ubi clare indicat, aliquos jam defunctos usque ad diem iudicij mansuros in Purgatorio. Similes visiones multas afferunt possemus ex Dionysio Carthusiano, et ex aliis.

Repugnat etiam Ecclesia consuetudo, quæ anniversaria sacra celebrat pro defunctis, etiamsi constet eos ante centum vel ducentos annos esse mortuos, quod certe non fieret, si Ecclesia crederet, non puniri animas ultra decem annos. Res igitur est incertissima, et non nisi temere definiri potest.

CAPUT X.

Qualis sit Purgatorii pena.

De pena Purgatorii quedam sunt certa, et quedam dubia. Primo certum est, Purgatorii penam non esse desperationem et metum Gehennæ, ut Lutherus sentit; id enim iam refutatum est.

Secundo, certum est etiam, unam Purgatorii penam esse carentiam) divine visionis; non enim possunt animæ illæ non dolere, quod videant se propter suas culpas impediti a fructu summi boni, que vocatur pena danni.

Certum est tertio, præter hanc penam esse etiam aliquam aliam penam, quam Theologi vocant penam sensus, que consistit in aliquo dolore proveniente aliunde, quam ex carentia visionis Dei. Ut enim qui peccat avertit se a summo bono, et convertit inordinate ad creaturas, ita postea puniri debet non solum carentia summi boni, sed etiam afflictione inflicta ab aliquo alio creato objecto.

Certum est quarto, in Purgatorio, sicut etiam in inferno, esse penam ignis, sive iste ignis accipiantur proprie, sive metaphorice, et sive significet penam sensus, sive damni, ut quidam volunt. Quod enim aliquis ignis sit in Purgatorio et inferno, patet tum ex illis verbis B. Pauli, I. Corint. III: *Salvus enim quasi per ignem.* Et Matth. XXV: *Ite in ignem eternum* (1), tum ex testimonio Patrum citatis in primo libro; omnes enim ignem appellabant Purgatorii penam.

His certis positis, et in quibus omnes conveniunt, dubium est, Primo: An illæ ignis sit proprie dictus ignis, an metaphorice? Secundo, si sit proprius dictus, quomodo possit agere in animas separatas? Tertio, a quibus ministrentur iste penæ, a Daemonibus ne, an ab Angelis bonis, an per se agant? Quarto, an ista pena sit major omnibus penis hujus vitæ?

(1) I. Cor. III, 15; Matth. XXV, 41.

CAPUT XI.

Ignem Purgatorii esse corporeum.

Quantum ad primum, communis sententia Theologorum est, verum et proprium esse ignem, et ejusdem speciei cum nostro elementari. Quæ sententia non est quidem de fide, quia nusquam ab Ecclesia definita est; immo in Concilio Florentino Graeci aper- profisi fuerant, se non ponere ignem in Purgatorio, et tamen in definitione facta sessione ultimæ definierunt, Purgatorium esse, nulla mentione ignis habita. Tamen est sententia probabilissima.

Primo, propter consensum Scholastico- rum, qui non potest nisi temere contemni.

Secundo, propter Gregorii autoritatem, lib. IV. Dialogor. cap. 29. ubi diserte asserit, ignem, quo punitur anima, esse corporeum. Neque obstat, quod lib. XV. cap. 14. moralium, dicit, ignem Gehennæ esse incorporeum; est enim mundum scriptorum, qui posuerunt incorporeum pro corporeum, ut patet ex sequentibus, dicit enim statim corporaliter urere.

Tertio, propter Augustinum, qui in eadem sententiâ propendet, lib. XXI. cap. 40. de civit. Dei.

Quarta, quia in Scriptura passim pena impiorum vocatur ignis; et regula Theologorum est, ut verba Scripturarum accipiantur proprie, quando nihil absurdum sequitur.

Quinto, quia corpora damnatorum punitur igne post resurrectionem, ut patet Matth. XXV: *Ite in ignem eternum;* at corpora non possunt uriri nisi igne corporeo. Est autem idem ignis corporum damnatorum, et spirituum corpore vacantium; nam ibidem dicitur: *Qui paratus est Diabolo, et Angelis eius.*

Sexto, quia Sapient. XI. dicitur: *Per qua peccat quis, per hoc et torqueatur; sed homines peccant sepe sensibili oblectamenta inordinate cupiendo:* ergo puniri debent sensibiliibus objectis; ignis igitur quo puniuntur, sensibili est.

Septimo, id confirmatur ex eruptionibus ignis in monte Aethna, aliquo locis, de quibus diximus cap. 6.

CAPUT XII.

Sciri non posse, quomodo ignis corporeus animas urat.

De secundo, verissima sententia est, non posse in hac vita sciri, quomodo ignis corporeus agat in animam incorpoream; id enim ingenio confitetur Durandus in IV. dist. 44. quæst. ult. et ante Durandum B. Augustinus lib. XXI. de civit. Dei c. 40. ubi dicit, animas forqueri ab igne miris, sed veris modis; et B. Gregorius cum lib. IV. Dialogor. c. 29. dicit, ex igne visibili invisibilē penam animas trahere; vocat enim invisibilem penam, quia occulta et incognita est nobis. Sed licet non sciamus quomodo id fiat, posse tamen fieri, docet Augustinus ex alio simil;

videmus enim animam incorpoream uniri corpori humano, et ei vitam dare, et cum illo simul gaudere et pati, cum tamen modus huius unionis sit plane ineffabilis? Quis capiat, quomodo spiritus sit forma corporis, cum inter corpus et spiritum nulla sit proportio? Sic ergo potuit uniri spiritus carni, ut illi vitam communicaret, ita potest uniri spiritus igni, ut ab illo penam trahat, licet modus utriusque unionis sit prorsus inconcitus.

CAPUT XIII.

An in Purgatorio torqueantur animæ a Daemonibus.

De tertio dubio res est omnino incerta; nam quod non torqueantur a Daemonibus, nec ab Angelis, sed a solo igne, docent Scholastici, ut S. Thomas in IV. dist. 20. artic. 5. et rationem reddunt, quia omnes animæ Purgatorii in ultimo conficit Diabolum superarunt, ideo non decet justitiam divinam, ut sinat eas ab hoste devicto vexari. Deinde, hic in terris etiam perfectos viros Daemones vexant, quia sperant se posse eos ad peccatum pertrahere; at animas Purgatorii sciunt in gratia confirmatas, non posse cadere, et vexationem illis necessario profu-

turam ad celeriorem purgationem, non igitur credibile est, Dæmonum opera animas illas cruciari.

Ex altera parte, quod a Dæmonibus torqueant anime Purgatori, docent multæ revelationes, ut illa B. Fursei apud Bedam lib. III. histor. cap. 49. et apud Dionysium Carthusianum lib. de quatuor novissimis, et lib. I. vita Beati Bernardi, cap. 10. Maneat igitur et hoc inter secreta, que suo tempore nobis aperientur.

CAPUT XIV.

De gravitate poenarum.

De quarto, poenæ Purgatori esse atrocissimas, et cum illis nullæ poenæ hujus vite comparandas docent constanter Patres. Augustin. in Psal. XXXVII: « Quamvis, inquit, salvi per ignem, gravior tamen erit illi ignis, quam quidquid potest homo pati in hac vita. » Gregorius in Psalm. III. poenitentiale: « Illum, inquit, transitorum ignem omni tribulatione præsenti existimo intolerabiliorem. » Beda in eundem Psalmum dicit, nulla esse supplicia martyrum, vel latronum cum illis purgatoriis poenis conferenda. Idem habet B. Anselmus in I. Corinth. III. et B. Bernardus serm. de obitu Humberti.

Idem probant omnes revelationes, que apud Bedam lib. III. et V. historie, apud S. Birgittam, apud Dionysium Carthusianum, et in vita Christiæ mirabiles habentur.

Idem probat ratio, saltem de poenâ sensu; nam tam ad dolorem, quam ad gaudium tria concurrunt, potentia, objectum, et conjunctione unius cum altero. Jam quantum ad potentiam, sine comparatione capacior est doloris potentia rationalis, quam animalis; tam quantum ad apprehensionem, intellectus est veluti fons, sensus veluti rivulus; quantum ad appetitum, voluntas est veluti fons, appetitus inferior est veluti rivulus; cum ergo anima ipsa nuda immediate torqueatur, maximus debet esse ille dolor ex parte patientis; nunc enim non tam anima, quam corpus torquetur, et per corpus aliquis etiam dolor ad animam transit.

Quantum ad objectum, si ibi est verus

ignis, erit omnino acerrimus, cum ad hoc solum sit institutus, ut sit instrumentum justitiae divinae; si non sit ignis verus, erit aliquid multo horribilius, quale Deus parare potuit, qui potentiam suam in hoc ostendere voluit.

Quantum ad conjunctionem, maxima erit; nam hic ubi sunt omnia corporalia, non fit conjunctio, nisi per contactum extrematum et superficierum, at ibi animam ipsum intime poena illa penetrabit.

Quamvis autem aliquo modo omnes admittant, poenæ Purgatori esse majores poenis hujus vite, tamen dubium est, quomodo hoc intelligatur, nam B. Thomas in IV. dist. 20. quest. I. art. 2. docet duo. Primo, poenam damni esse maximum poenarum, tam quæ in Purgatorio, quam quæ in hac vita reperiiri possint. Secundo, dicit minimam poenam Purgatori esse majorem maxima poena hujus vite.

Primum probat, quia sicut possessio desiderati boni gignit gaudium, ita absentia desiderati boni gignit dolorem: Sed bonus, quod animæ Purgatori desiderant, est summum, et desiderium etiam est maximum, intellectus enim clarus cognoscit, quam magnum bonus sit videre Deum, et appetitus tum naturalis, tum etiam infuse charitatis exercit vires, et intensissimus est, nec impeditur a mole corporeæ, et sensibilius delectationibus; ut in hac vita exempla dari possunt, ut si quis vehementissima fame vexaretur, vel arderet siti intolerabili, et videret ante se mensam instruetam optimis cibis, dulcissimoque vino, nec posset quidquam attingeret, et tamen sciret aliquo sibi parata illa omnia fuisse.

Probat deinde Secundum S. Thomas quia omnis qui in Purgatorio dedit, cruciatur saltem hac poena damni, quæ est omnium maxima: ergo minima poena Purgatori est major quam sit maxima poena hujus vite.

At B. Bonaventura in IV. dist. 20. art. I. quest. 2. docet, Primo, poenam damni in Purgatorio non esse majorem omni poena, sive Purgatori, sive hujus vite. Secundo docet, Purgatori penas esse majores poenis hujus vite, solum in hoc sensu, quia maxima poena Purgatori est major, quam sit maxima poena hujus vite, licet aliqua poena Purgatori reperiatur minor aliqua poena hujus vite. Quæ sententia mili placet; nam licet absentia summi boni ex se generet in amante summam tristitiam, tamen in Pur-

CAPUT XV.

gatorio mitigatur haec tristitia, et levatur magna ex parte propter certam spem illius boni acquirendi; ista enim certissima spes affert incredibile gaudium, et quo magis propinquat finis illius exili, tanto magis gaudium crescit. Itaque solum in inferno poena damni est summa, quia est annexa desperationi certissime, et de hac loquitur Chrysostom. homil. 24. in Matth. cum mille Gehennas dicit nihil esse, si conferantur cum amissione divini conspectus; et Augustinus, qui in Enchirid. cap. 112 dicit, minimam poenam damni, si tamen aeterna sit, maiorem esse omnibus poenis hujus vite.

Dices: At damnati non diligunt Deum, ergo non cupiunt videre. Respondeo, non diligunt Deum propter Deum, sed tamen propter seipso coguntur conspectum ejus ardenteresse diligere, quia intelligent in visione Dei consistere sumum summum bonum.

Confirmatur hoc argumentum. Primo, quia si poena damni esset gravissima etiam in Purgatorio, sequeretur, Patres in limbo passos fuisse gravissimam poenam: quod adeo falsum est, ut Luc. XVI. dicat Abraham dixi damnato de Lazaro: *Tu cruciaris, hic vero consolatur.* Et B. Augustinus epist. 99. negat, posse intelligi de sanctis Patribus illud Act. II: *Solutis doloribus inferni* (1), quia nimis non in doloribus, sed in regno illis Christus invenerit. Et B. Gregorius lib. XIII. moral. cap. 22. dicit, Patres in inferno non tormenta ulla, sed requiem habuisse.

Confirmatur secundo, quia Augustinus, Gregorius, Beda, Anselmus et Bernardus, cum dicunt, poenam Purgatori esse majorem omni poena hujus vite, diserte loquuntur de poena ignis per quam intelligent omnes poenam sensus, non damni.

Alterum dictum Bonaventure, probatur Primo, quia ex certis revelationibus constat, aliquorum poenam esse tam exiguum, ut nihil pati videantur, quales sunt illi, qui alibi vestibus induiti, visi sunt in locis amonitis et lycidis, apud Bedam lib. V. historiar. cap. 13.

Secundo probatur, quia potest fieri, ut quis moriatur, nullum debitum secum ferens, nisi unius verbi otiosi: at incredibile videatur, propter unum solum otiosum verbum pati debere aliquem supplicia graviora omnibus poenis hujus vite.

Tertio, quia licet sit quæstio: An poenæ

Purgatori semper crucient æque graviter, ab initio usque ad finem purgationis; an vero paulatim minuantur, donec finem accipient; tamen probabilior sententia est, paulatim remitti; hinc autem sequitur, non quamlibet Purgatori poenam esse majorem maxima poena hujus vite; Nam poena illa Purgatori, quæ est prope finem, debet esse adeo remissa, ut amplius remitti non possit, hie autem poena inveniuntur intensissimæ, quæ plurimum remitti possunt.

Quod autem poena Purgatori paulatim remittatur, probatur; nam S. Bernardus in vita S. Malachie scribit, oranti Malachie pro sorore defuncta, ipsam defunctorum ter apparuisse. Primo, in ueste nigra, et extra Ecclesiam. Secundo, in ueste subfuscâ, et intra limen Ecclesiae. Tertio, in ueste alba, et ad ipsum altare cum ceteris Sanctis. Ex quibus ipse intellexit, animam sororis paulatim remittentibus se poenis ad finem purgationis venisse. Et similes multæ visiones adferri possent.

CAPUT XV.

Suffragia Ecclesie defunctis prodesse.

Quatuor explicanda sunt de suffragiis defunctorum. Primum, an suffragia vivorum prospiciunt defunctis. Secundum, quot sint genera suffragiorum. Tertium, a quibus fieri possint. Quartum, quibus prospiciunt.

De primo, haeretici hujus temporis omnes, et alii veteres, quos citavimus initio hujus disputationis, negant, prodesse defunctis vivorum suffragia. Quod autem prospicit, probari potest Scripturis, Concilii, Patribus, et apparitionibus animarum, quæ omnia peti debent ex prima questione. Quibus addenda est ratio, quam tune non attulimus, quia presupponet Purgatorium esse, quod nondum erat demonstratum.

Ratio est Petri Cluniacensis in epist. contra Petrobrusianos: Ecclesia tota est unus corpus, cuius caput est Christus, ergo debet habere communicationem tam capitum cum membris, quam membrorum inter se; nam, ut dicitur I. Corinth. XII. pro invicem sol-

(1) Luc. XVI. 25; Act. II. 24.

licita sunt membra, et si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra. Sed justi defuncti sunt membra hujus corporis; nam sunt colligati nobiscum et cum Deo in fide, spe, et charitate. Unde B. Augustinus lib. XX. de civit. Dei, cap. 9: « Neque enim, inquit, plorum animæ defunctorum ab Ecclesia separantur, qua est regnum Christi; » igitur viventes possunt ac debent juvare defunctos, ut membra ejusdem corporis.

Præterea Christus qui caput est, prout vivens in terris viventibus, mortuis mortuis, vivens mortui, et mortuis viventibus, ergo etiam decet, ut membra inter se ita agant, ut justi viventes viventibus, mortui mortuis, viventes mortuis, et mortui viventibus prospiciant. Ac primum, quod Christus vivens profuerit viventibus, patet, quia remisit peccata Magdalene, Luc. VII. Paralyticu Math. IX. Zacheo Luc. XIX. Petro Luc. XXII. Lathoni Luc. XXXII. curavit etiam corporaliter plurimos, ut dicitur Marc. I. Actor. X. et alibi. Quod mortua mortuis patet; nam descendens ad inferos, solvit plurimos a doloribus inferni, ut dicitur Actor. II. et simul aperuit sepulchra, et multa corpora Sanctorum excitat, Matth. XXVII. Quod vivens mortuis, patet; nam pueram in domo, adolescentem in via, Lazarum in sepulchro mortuos revocavit ad vitam, Matth. IX. Luke VII. Joan. XI. Quod denique mortuus vivis, patet; nam morte sua vitam nobis aeternam promeruit, et nunc in celo semper interpellat pro nobis, et advocatum nostrum agit, Heb. VII. et I. Joan. II.

Probatur tertio et ultimo; nam ex quatuor membris divisionis, tria sunt certe manifesta, ergo et quartum debet habere locum; nam quod viventes juventur a viventibus, nemo negat, cum videamus doceri, instrui, pasci verbo et Sacramentis alias ab aliis. Et Jacobus dicit cap. V: *Orate pro invicem ut salvemini* (1).

Quod etiam mortui mortuis prosint, patet; nam Eliseus mortuus mortuum alium suscitavit, IV Regum XIII, et Abraham mortuus in sinu suum Lazaram mortuum recepit, Luc. XVI. Nec ulli dubium esse debet, quin Sanctorum defunctorum animæ cum Christo regnantes, orent pro Sanctorum animabus in Purgatorio laborantibus, cuius contrarium temere assertus Dominicus

a Soto lib. IV. sentent. dist. 43. q. 3. art. 2, nam preter Petrum Cluniensem loco notato, B. Augustinus lib. de cura pro mortuis, cap. 4. ad hoc dicit prodesse mortuis sepulturam in Basilicis Martyrum, ut qui recordatur mortui, simul recordetur Martyris, et ejus precibus mortui animam commendet, et Ecclesia tota in illa oratione: Deus venie largitor etc. supplicet Deo, ut B. Maria intercedente, et omnibus Sanctis, animas defunctorum ad perpetua beatitudinis consortium pervenire concedat.

Quod autem mortui pro sint viventibus, patet; nam II. Machab. XV. legimus, Oniam et Hieremiam jamdudum defunctos, visos fuisse orare pro populo Iudeorum viventium. Porro beneficia sicut a sanctis defunctis, hominibus hic viventibus, innumerabilia, et certissima sunt. Vide Augustinum lib. XXII. de civit. Dei, cap. 8. et Theodoretum in lib. de Martyribus. Non est incredibile, etiam animas Purgatorii pro nobis orare, et impetrare, quandoquidem anima Paschasi, et S. Severini, miracula operabantur, etiam in Purgatorio degenerant, ut patet ex Gregorio lib. IV. Dialogo, cap. 40. et Petro Damiano in epist. de miraculis sui temporis.

Et quamquam S. Thomas in 2. 2. qwest. LXXXIII. art. 11. ad 3. contrarium docet, tamen ratio ejus non convincit; nam si anima illa non orant pro nobis, vel causa est, quia non vident Deum, vel quia sunt in maximis tormentis, vel quia sunt nobis inferiores, sed nihil horum dici potest. Non primum, quia tempore veteris Testamenti orabant Sancti defuncti pro vivis, ut patet ex II. Machabœor. ult. cum tamen nec illi vident Deum.

Non secundum, quia dives in inferno orabat pro fratribus suis, Luc. XVI. cum esset tamen in majoribus tormentis, quam sint anime in Purgatorio. Præterea Martyres in hoc mundo in tormentis constituti orabant pro se, et aliis, ut patet de S. Stephano Act. VII. Item dolor animabus non perturbat ullo modo judicium rationis, nec impediat affectum bonum voluntatis; ista enim nobis accidunt ratione corporalium organorum, quibus illa carent. Denique, non videtur dubium, quin pro seipsis orent, non obstantibus tormentis.

Non etiam tertium, quia in hoc mundo

(1) Jac. V. 17.

sollicitudinem orandi pro defunctis, patet ex oratione ipsius de obitu Valentiniiani junioris; nam in fine allocouens Gratianum et Valentiniianum defunctos, ait: « Beati ambo, si quid mea orationes valebut, nulla dies vos silentio præteribit, nulla nox non donat vos aliqua precum mearum contitione transcurset, omnibus vos oblationibus frequentabo. »

Tertio, objiciunt Hieronymum, qui in cap. 6. ad Galat. expones illud: Unusquisque onus suum portabit: « Docemus, inquit, per hanc sententiolum novum dogma, quod latitat: dum in presenti sæculo sumus, sive orationibus, sive consilii, invicem posse nos coadiuvare: cum autem ante tribunal Christi venerimus, non Job, non Daniel, nec Noe rogare posse pro quoquam, sed unumquemque portare onus suum. » Hec autem Hieronymi sententia ab Ecclesia approbata videtur, quippe que in decreto Gratiani, can. In presenti, 13. q. 2. jamdudum relata est.

Respondeo: Hieronymum loqui de iis, qui mortaliter peccant, et sine penitentia moriuntur, ut Gratianus annotavit. Vel dicendum, Hieronymum loqui de novissimo iudicio, quando cessante Purgatorio, cessabunt etiam suffragia, et solum judicis ultima sententia executioni mandabitur.

Quod ita sit Hieronymus intelligendus, patet ex libro ipsius contra Vigilantium, ubi graviter accusat Vigilantium, quod dixisset, posse nos orare pro invicem dum vivimus, post mortem autem nullius pro altero orationem audiendam.

Quarto, ita ratio inveniatur: Melius est per se quam per alium satisfacere: minus enim beatus, qui per alium, quam qui per se satisfaciens: ergo non debemus orare pro defunctis, ne illis gloriam minuamus.

Respondeo: in hac vita melius est per se satisfacere, quam per alium, quia dum satisfacimus, simul meremur gratiae et glorie augmentum; at in Purgatorio, ubi animæ non possunt mereri, non est melius satisfacere per se, quam per alium.

Quinto: Nescimus, inquit, ubi defuncti nostri sint, et sepe dum putamus eos in Purgatorio esse, illi sunt in inferno, vel etiam in celo, ergo frustra oramus.

Respondet Augustinus lib. de cura pro mortuis, cap. ult. melius esse, ut supersint

(1) Eccl. IX. 5. — (2) Id. 7.

suffragia iis, qui non egerint, quam ut desint iis, qui egerint; sicut benefacimus iustis in hoc mundo, ne pretereantur justi. Addit, quod opus bonum numquam est frustra; nam est meritorum facienti, etiam si nihil prodesset ei, pro quo sit.

Sexto, Dei justitia reddit mala pro malis, bona pro bonis, sed nemo patitur pro culpa alterius, quia non portabit pater iniquitatem filii, Ezechielis XVIII. nemo igitur debet frui bonis alienis.

Respondeo: neminem pro culpa alterius puniri, nisi participes sit ejusdem culpa, vel consensu, vel imitatione. De talibus enim dicitur Exod. XX. Deus punit peccata Patrum in filiis in tertiam et quartam generationem; quod intelligitur, quando filii imitantur parentes, ut exponit Hieronymus in cap. XVIII. Ezechiel. Augustinus in Psalm. CVII. Chrysostomus hom. 29. in Genes. et Gregorius lib. XXV. moral. c. 22. ita ergo non est absurdum, aliquem fui bonis alterius, si cum utriusque consensu et voluntate fiat, ut hoc loco; nam anima Purgatorii cupiunt juvari, et nos volumnus eas juvare; præterea punire unum pro alio, iniquitas est; at acceptare bona unius pro altero, misericordia et liberalitas est.

CAPUT XVI.

Quot sint genera suffragiorum.

Quantum ad secundum, tria sunt genera suffragiorum. Sacrificium Missæ, Oratio, et opera quilibet penitentia et satisfactoria, ut eleemosyna, jejuna, peregrinationes et similia. Porro distinguuntur orationem ab operibus satisfactoriis, cum tamen etiam ipsa sit satisfactoria, quia oratio duobus modis juvat defunctorum animas; uno modo, ut opus quoddam penale et laboriosum, et hoc modo poterat comprehendendi sub opere satisfactorio; alio modo juvat, ut est imperatoria, quod est ipsi orationi proprium; quomodo etiam Beatorum orationes prosunt nobis, et animabus Purgatori, licet satisfactoriae non sint.

Ahdæc juvantur etiam defuncti indulgentias, sed ideo non faciunt illæ quartum genus suffragiorum, quia indulgentia nihil est

aliud, quam applicatio satisfactionum, seu penitentia operum Christi et Sanctorum, defunctis. Nam idcirco dicuntur indulgentias concedi defunctis per modum suffragii, non per modum absolutionis; non enim potest Pontifex absolvere defunctos a penitentia, quodmodo absolvit viventes, quia illi non sunt ei subjecti, isti sunt. Potest tamen tamquam summus dispensator thesauri Ecclesie communicare illis bona opera penitentia, que in thesauro sunt. Sed de hac re alibi dicendum est; vide interim Cajetanum tom. I. opuscul. tract. 46. quest. 5. et 6.

Quod nec ita sint, patet ex testimoniosis Patrum. Ambrosius de sacrificiis et orationibus pro defunctis, sic loquitur lib. II. epist. 8 ad Faustum de obitu sororis: « Non tam deplorandum, quam prosequendam orationis buis reor, nec mestisicandam lachrymis tuis, sed orationibus animam ejus Domini commendandum. » De eleemosyna autem agit in lib. II. de excessu Satyri fratris, qui inscribitur, De fide resurrectionis; hortatur enim parentes, ut portionem hereditatis, que ad filios mortuos pertinebat, spiritibus ipsorum per eleemosynas pauperum transmittantur.

Augustinus serm. 32. de verbis Apostoli: « Orationibus, inquit, sancta Ecclesia, et sacrificio salutari, et eleemosynis non est dubium mortuos adjuvari. »

Chrysostomus homil. 69. ad populum: « Non temere ab Apostolis haec sancta fuerunt, ut in tremendis mysteriis mortuorum fieret commemoration, sciant enim multam illis contingere utilitatem. » Idem homil. 44. in I. ad Corinthi: « Juvetur mortuis non lachrymis, sed precibus, supplicationibus, eleemosynis. »

His addit Angelii testimonium apud Bedam lib. V. histor. cap. 13: « Multos, inquit, preces viventium, et eleemosynæ, et jejuna, et maxime celebratio Missarum, ut ante diem iudicij liberentur, juvant. »

Unum hic solum est dubium, An non etiam restituiri rei alienæ prosit defunctis, ac proinde sit quartum genus suffragii. Nam sæpe dicuntur animæ apparere, ac petere, ut restituiri pro ipsis fiat carum rerum, quas ipsi aut obliti sunt, aut non potuerunt restituire, et S. Birgitta lib. VI. revelationum, cap. 66. affirmat, animam tamdiu cruciari, donec restituatur quod injuste ablata est.

Respondet Dominicus a Soto in IV. dist. 45. qu. 2. art. 3. ejusmodi restitutionem

CAPUT XVII.

non juvare, si fiat, nec obesse defuncto, si non fiat; nam Deus non punit, nisi pro culpa propria in hac vita contracta; vel ergo defunctus peccavit non restituendo, vel non peccavit, si non peccavit, quia forte non potuit, aut bona fide possedit, non debet etiam puniri; si autem peccavit, punietur pro culpa negligentiæ illius in Purgatorio; sed posteaquam penas debitas dederit salvabatur, sive res illa restituirat, sive non; ille enim jam est factus impotens simpliciter ad restituendum, neque debet pendere salus ejus ab alterius voluntate, alioqui posset anima in Purgatorio manere in aeternum, si nimis haeres numquam restitueret; quare si restituto possit fieri, et non fiat negligentiæ haeredis, peccabit quidem haeres, non tamen id nocebit animæ: si vero fiat, nihil animæ illi proderit, quia restitutio non est satisfactio pro culpa; satisfactio enim est opus bonum penale, penale autem est dare suum, non restituere alienum.

Ad illas apparitiones, respondeo, forte animas non per restituendum ut restituionem, sed ut eleemosynam; licet enim non possit anima, si restitutio rem alienam sit, qui tenetur restituere, tamen bene proderit, si restitutus alius, qui non tenetur; illa enim eleemosyna quedam est, et proinde satisfactoria.

CAPUT XVIII.

Quis possit animas juvare.

Quantum ad tertium, qui potest suffragii suis juvare animas, est is, qui est justus; homo enim iniquus non potest pro se satisfacere, et multo minus pro aliis.

Sed objicies: Nonne Missa mali Sacerdotis prodest defuncto? Nonne etiam si Dominus justus iubeat dari eleemosynas de suis rebus pro defunctis, et dentur postea a ministro iniquo, tamen eleemosynæ illæ proficerent? Respondeo, prodesse, sed non esse in his casibus ministrum iniquum, qui suffragatur, sed dominum justum.

Dices rursum: quid si Prelatus justus jubeat, spirituales filios orare, vel jejunare pro defunctis, et illi filii sint iniqui?

Respondet Paludanus in IV. sent. dist. 45. quest. 1. prodesse illa omnia. Melius id ne-

gat Sotus ibidem quest. 2. art. 2. Nam quando servus de pecunia domini sui facit eleemosynam, illud opus proprie est domini, non servi, et idem nullitas ministri non vitiat opus. At dum subditus orat, vel jejunat, opus proprie est ipsius subditus; ipse enim sua labore operatur, non labore domini sui. Unde B. Hieronymus libro contra Vigilantium, dicit, melius esse dare eleemosynam pauperi justo, quam iniquo, quia ille orans pro benefactore, exauditur, alter non exauditur.

CAPUT XVIII.

Quibus prosint suffragia.

Quantum ad quartum, certum est, Ecclesiæ suffragia non prodesse beatis, nec damnatis, sed solum iis, qui in Purgatorio degunt; quia priores non egerint, posteriores non possunt, juvari; id quod docent omnes Scholastici in IV. dist. 45. secuti Augustinum, qui in Enchiridio, cap. 410. et de cura pro mortuis, cap. I. dicit, Ecclesiæ suffragia pro valde bonis gratiarum actiones esse, pro non valde malis propitiaciones, pro valde malis nulla esse adjumenta mortuorum, sed qualescumque vivorum consolationes.

At sunt in confrarium tres difficultates. Primo, de beatis. Videtur enim falsum, quod beatis non prosint suffragia; nam Epiphanius haeres, 75. et Cyrillus catech. 5. mystagogica, et Chrysostomus in sua liturgia, dicunt, sacrificium offerri Deo pro Apostolis, Martyribus, Prophetis etc.

Præterea secundo, Ecclesia in orationibus de Sanctis sepe legit: « Sumpsimus, Domine, sancta mysteria, que sicut Sanctis suis prosunt ad gloriam, ita nobis, quassimus, proficiant ad medelam. » Et in antiquis Missalibus, ut testatur Innocentius III. cap. Cum Marthæ, extra de celebratione Missarum, in die S. Leonis, dicebatur: « Annue, quassimus, Domine, ut animæ B. Leonis haec pro�t oblatio. » Et licet haec oratio mutata sit, tamen adhuc hodie in secreta oratione in eodem festo dicimus: « Sancti Leonis Confessoris tui atque Pontificis annua solemnitas nos tibi reddat acce-

ptos, ut per hæc pie placationis officia, et illum beata retributio comitetur, et nobis gratia tua dona conciliat. »

Præterea Chrysostomus homil. 33. in Matth. exhortans ad elemosynas pro defunctis filii : « Putas, inquit, eum maculis inquinatum? da illi sua, ut illis se a maculis deterget. Putas in justitia decessisse? prebe ipsi tua, ad mercedis, et retributionis adjunctionem. »

Ad primum facilis est responsio : sacrificatur enim pro Sanctis, non ut eis aliquid petamus, sed ut pro gloria illis collata Deo gratias agamus. Id enim est, quod Augustinus dicit, pro valde bonis gratiarum actiones esse.

Ad reliqua respondet Innocentius, ubi supra, dupliciter. Primo, cum Ecclesia petit gloriam Sanctis, qui regnum cœlorum jam possident, non petere, ut illi in gloria crescant, sed, ut apud nos gloria eorum crescatur, id est, ut toti mundo gloria eorum innescat, et illi ubique magis et magis glorificetur. Secundo dicit, non videri absurdum, si petamus illi augmentum gloriae alieū accidentalis. Adde Tertio, fortasse peti gloriam corporis, quam habebunt in die resurrectionis. Nam etiam gloriam illam certo consequentur, et debetur eorum meritis, tamen non est absurdum hoc illis desiderare et petere, ut pluribus modis debeatur. Cum ergo Augustinus dicit serm. 17. de verbis Apostoli, injuriam facere Martyri, qui orat pro Martyre, intelligitur de illis, qui Martyri preceant remissionem peccati, vel glorian essentiale, quasi illa careret.

Secunda difficultas est de damnatis. Nam August. Enchir. cap. 110. dicit : « Quibus autem prosunt suffragia, aut ad hoc prosunt, ut plena fiat remissio, aut tolerabilior sit ipsa damnatio. » Et cap. 112. sic ait : « Pœnas damnatorum certis temporum intervallis existimant, si hoc eis placet, aliquatenus mitigari, dummodo intelligatur in eis manere ira Dei, hoc est, ipsa damnatio. »

Item Chrysostomus homil. 3. in epist. ad Philip. postquam dixerat orandum pro defunctis, subdit : « Verum istud quidem de illis dicimus, qui in fide abscesserunt. Catechumeni vero neque hac digni consolacione censentur, sed omni hujusmodi sunt auxilio destituti, prater unum solum; quod autem illud? pauperibus eorum nomine dare licet, unde eis non nihil refrigerui accedit.

Præterea Damascenus in oratione de defunctis, non solum refert de Trajano et Falconilla liberatis ex inferno per orationem Gregorii et Thecke de quibus supra diximus, sed etiam addit ex histori Palladii ad Lantum, S. Macario aliquando percunctanti cranium aridum cuiusdam idololatre, an eis prodescent preces viventium, responsum fuisse ex cranio : « Quando pro mortuis offers, nos interim aliquid lenimenti sentimus. »

Præterea Prudentius in Hymno de novo lumine Paschalisi Sabbathi ait :

Sunt et spiritibus sepe nocentibus
Pœnarum celebres sub styge ferie, etc.

Denique Innocentius III. cap. Cum Martha, ponit quadrimembrem divisionem; dicit enim, ex mortuis quosdam esse valde bonos, qui non agent suffragiis; quosdam valde malos, qui non possunt juvari: quosdam mediocriter bonos quibus suffragia prosunt ad expiationem: quosdam mediocriter malos, quibus prosunt ad propitiacionem: at cerfe ultimum membrum non videtur convenire, nisi pueris in limbo. Si enim valde boni sunt in celo, valde mali sunt in Gehenna ignis, mediocriter boni in Purgatorio: ubinam erunt mediocriter mali, nisi in limbo? Ergo illis prosunt suffragia, cum tamen in Purgatorio non sint.

Respondeo ad primum, Augustinum per tolerabiliorem damnationem intelligere mitigationem pœnarum Purgatorii, ut patet ex precedenti trimembri divisione.

Ad secundum dico, Augustinum ibi non agere de oratione pro defunctis, et solum dicere, non esse erroneum concedere, damnatos puniri citra condignum, quod clarus docet lib. XXI. de civit. Dei, cap. 24.

Ad tertium : Chrysostomus solum videtur negare orandum esse publice, vel sacrificandum pro Catechumenis, ut etiam aliquando definitivum Concilium Bracarense I. can. 35.

Ad quartum, B. Thomas in IV. dist. 43. art. 2. quest. 2. post refutatas ineptas solutiones Praepositivi, Porretani, et aliorum, respondet, animas damnatorum orationibus Sanctorum non percipere veram aliquam pœnarum mitigationem, sed solum inenit, et fallax aliquod gaudium, quod nimur videant se habere socios in pœnis, quale est gaudium Daemonum, cum aliquem decipiunt. At fortasse melius rejicerentur, ut

falsa et apocrypha, quæ afferantur de illo cranio; non enim in libro Palladii tale aliquid invenitur, nec est verisimile, S. Macario orasse pro infidelibus.

Ad quintum nihil aliud dico, nisi more poetico lusisse Prudentium.

Ad ultimum, quod multos torquere solet, suspicor Innocentium III, memoria lapsum putasse divisionem, quæ est apud Augustinum trimembri, fuisse quadrimembri; nam apud August. idem sunt mediocriter boni, et mediocriter mali. Innocentius autem distinguit hoc membrum in duo, dicens : « Alii sunt mediocriter boni, ali mediocriter mali; » possimus tamen dicere, mediocriter bonos dici, qui nullam habent culpam, sed tamen habent reatum pœnae; mediocriter malos, dici, eos, qui habent culpam aliquam, sed veniale tantum.

Tertia difficultas est de animabus Purgatorii. Nam Theologi convenienti in duobus, et in uno non convenienti. Convenienti primo, quod suffragia omnia prosint omnibus, saltem quatenus adferunt novum gaudium, id enim commune est omni boni operi, ut de illo gaudent omnes boni juxta illud Psalmi CXVIII : *Particeps ego sum omnium timimenti te* (1).

Secundo, convenienti, quod suffragia communis, que fiunt pro omnibus defunctis, prosint etiam omnibus animabus Purgatorii, non solum in ratione gaudii, sed etiam in ratione satisfactionis, nulla enim est causa cur aliqui excludantur.

At dissentienti de suffragiis particularibus, Nam Cajetanus tom. I. opusculorum, tract. XVI. quest. 5. docet, omnes quidem animas juvari posse, et juvari etiam communibus suffragiis: at particularibus, quæ pro illis fiunt, non juvari, nisi illas, quæ peculiariter meruerunt, ut sibi talia prodescent. Dicit autem eas peculiariter mereri, quæ hic in terris habuerunt specialiem devotionem ad claves Ecclesie, et solliciti fuerunt pro animabus aliorum; et probat ex Augustino lib. de cura pro mortuis, cap. I. et in Enchirid. cap. 109.

Alli vero, quos citat B. Thomas in IV. dist. 43. q. 2. art. 4. dicebant suffragia, quæ fiunt pro uno, non ei solum prodescent, hoc reprobant heretici aliqui in Bohemia apud Aneam Silvium de origine Bohemorum,

(1) Psal. CXVIII, 63.

equaliter illuminat servos, qui in eodem loco sunt.

Sententia communis est in medio, quod nimur suffragia particularia, omni et solo illi pro sint in ratione satisfactionis pro quo fiunt. Quod omni contra Cajetanum, patet, quia fundamentum communicationis suffragiorum non est aliquod peculiare meritum, sed status gratiae. Sanctus enim Augustinus cum dicit solis illis prodesce suffragia qui meruerunt ut sibi prodesse possint per exclusivam, *solis*, non excludit ullam animas Purgatorii, sed animas damnatas, et notandum diligenter Augustinum in Enchiridio non dicere suffragia juvare illos defunctos, qui meruerunt ut sibi prodescent, sed qui meruerunt ut sibi prodesse possent.

Quocirca Cajetanus, qui dicit omnes animas juvari posse, sed de facto non juvari, non habet pro se Augustinum, ut ipse arbitratratur. Quod autem haec suffragia particularia soli illi pro sint, pro qua fiunt, patet; nam applicatio ejusmodi bonorum pendet ex intentione applicantis, non debent comparari ista suffragia lumini lucernæ, sed potius pecunie, quæ solvit ab uno pro altero.

Notandum est etiam locus Augustini pro hac sententia, ex lib. de cura pro mortuis, cap. 4. ubi dicit ideo Ecclesiam orare interdum pro defunctis omnibus in genere, ut quibus desunt parentes vel amici, qui pro eis orient, et proinde remanent auxilio destituti, habeant saltem auxilium a communi matre, quæ est Ecclesia.

Diximus hactenus de spiritibus defunctorum: Nunc de sepultura corporum dicendum. Heretici hujus temporis non reprehendunt ipsam sepulturam: reprehendunt tamen multa circa sepulturam.

Primo, quod in locis saeris sepeliamus, atque ad hoc erigamus coemeteria. Hoc reprehendunt heretici aliqui in Bohemia apud Aneam Silvium de origine Bohemorum,

c. 35. et potest afferri argumentum, quod nihil pro sit locus sepulture ex illis verbis Luce XII: *Ne terreamini ab his, qui occidunt corpus, et post hac non habent amplius quod faciant* (1). Item ex capite, Sacris, extra de sepulturis, ubi dicitur nihil obess hominibus nisi sepulturam vitem, aut nullam. Item ex Augustino lib. I. de civit. Dei, cap. 12. et lib. de cura pro mortuis, ubi dicit, sepultrum et funeris pompana solatia esse vivorum, non mortuorum presidia.

Secundo, reprehendunt usum cereorum, quia in Concilio Elibertino can. 34. statutum fuit, ne cerei de die in cometariis accenderentur: « Non enim spiritus defunctorum, inquietant Patres, inquietandi sunt. »

Tertio, reprehendunt anniversaria, et tot repetitiones exequiarum die 3. 7. et 30. quia signum est diffidencie, easdem preces toties iterare; et præterea quia B. Ambrosius lib. I. de Abraham, cap. 9. super illud Genes. XXIII. surrexit Abraham ab officio funeris: « Docemur, inquit, ut non diutius inhareamus mortuis, sed quantum satis est officii deferamus. » Quem locum expendens Calvinus prefat. Institut. dicit ab Ambrosio reprehendi eos, qui nullum finem faciunt orandi pro mortuis.

Quarto, reprehendunt quod putemus sepulturam esse opus meritiorum, et Deo gratum, cum tamen nusquam inventariat a Deo mandatum, imo Dominus Matth. XXV. enumerans opera misericordie, non meminerit sepultura.

His non obstantibus asserimus sepulturam esse bonam, et utiliem, et ritus omnes Ecclesie in sepeliendis mortuis esse antiquos, et sanctos. Quod sit res bona, et meritaria, probatum ex illo II. Reg. II: *Benedicti vos a Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro Saul, et sepelissem eum, et nunc retribuet vobis Dominus*. Tob. XII. Angelus extollit inter alia opera Tobiae quod mortuos sepelierit. Matth. XXVI: *Opus bonum operata est in me, mittens enim unguentum hoc ad sepeliendum me fecit* (2).

Quod sit res antiqua, et utilis facile demonstrari potest, nam omnia que nunc in Ecclesie servamus, semper in usu Ecclesie fuerunt. Primum, corpora mortuorum nun lavantur, id etiam olim fiebat, ut patet Actor. IX. de Tabitha, et apud Gregorium

lib. III. Dialogorum, cap. 47. et lib. IV. cap. 46. et 27.

Secundo, corpora cum honore, et multitudine comitantium deferuntur ad sepulchrum. Ita etiam legitimus factum olim Gen. L. et Luc. VII. et apud Gregorium Nazianzenum orat. 2. in Julianum, Sulpitium in vita S. Martini, Hieronymus in vita S. Fabiolæ, et S. Paulæ, et alios.

Tertio, corpora fidelium in templis, et locis sacris sepeliuntur. Ita olim Jacob et Joseph Patriarchæ in terra Ægypti mortui, in terra promissionis sepeliri voluerunt, unde Christus erat nasciturus, et ubi templo Domini futurum erat. Gen. XLIX. et L. Deinde temporibus Christianorum, corpora fidelium in templis sepulta fuisse testantur Ambrosius lib. I. de Abraham, cap. 9. Hieronymus in vita Paulæ et Fabiolæ, Gregorius lib. III. Dialogorum, cap. 43 et Augustinus libro de cura pro mortuis, cap. 1.

Quarto, corpora fidelium cum hymnorum, et psalmorum cantu sepelienda, testantur Gregorius Nazianzenus orat. 2. in Julianum, Chrysostomus homil. 4. in epist. ad Hebr. Hieronymus in vita S. Pauli Eremitæ, et S. Pauli vidue, et S. Fabiolæ, Sulpitius in vita S. Martini, et omnium antiquissimis Dionysius Areopagitæ, cap. 7. de Ecclesiastica Hierarchy.

Quinto, ad funis fidelium lampades, et cerei accensi adhibeuntur, ut nunc etiam fit. Nyssenus epist. ad Olympiam de obitu sororis, Nazianzenus et Chrysostomus locis notatis, Hieronymus in vita Paulæ, et Theodoretus lib. V. historiæ, c. 36. et alii.

Sexto, sacrificium altaris pro eis offertur, ita etiam olim testibus Tertulliano lib. de corona militis, Cypriano lib. I. epist. 9. Augustino lib. IX. Confessionum, cap. 42. Ambrosio oratione de Valentiniensi obitu, et alii.

Septimo, non solum cum sepeliuntur, sed etiam die anniversaria pro defunctis offeruntur, et oratur, ut patet apud Tertullianum lib. de Monogamia, et Gregorium Nazianzenum, oratione in Cæsarium fratrem.

Octavo, non solum die anniversaria, sed etiam die 3. 7. et 30. ut est apud Ambrosium oratione de obitu Theodosii initio, id quod etiam nunc servatur.

Nono, erguntur tituli, idem olim Genes. XXXV. Actor. II. I. Machab. XIII.

(1) Luc. XII, 4. — (2) II. Reg. II, 5; Matth. XXVI, 18.

Decimo, dantur eleemosynæ pauperibus, idem olim, Chrysostomus hom. 32. in Matth. Reg. XIII.

Tertia, utilitas nascitur ex eo, quod a multis deducuntur ad sepulchrum; hinc enim per accidens fit, ut a multis pro eis oretur.

Quarta ex eo sumitur, quod in templis Sanctorum sepulchrum habent; inde enim fit, ut eorum amici, cum eorum recordantur, simul etiam recordantur ejus Sancti, in cuius templo seputi sunt, et frequenter ejus patrocinio eos commendent. Hanc utilitatem ponunt B. Augustinus libro de cura pro mortuis, cap. 4. et 5. et B. Greg. lib. IV. Dialogorum, cap. 50.

Ei his ad argumenta respondet. Ad primum dico cum Augustino lib. I. civit. Dei cap. 42. Dominau loqui de dolore, quo affici possunt corpora dum vivunt; ideo enim sit: « Post haec non amplius habent quid faciant; » quia corpus mortuum etiam secesserit, aut lanetur, aut cremetur, nihil plane doloris sentit. Hinc tamen non sequitur vellemus.

Tertiam, quod admonentur proprie mortis, unde etiam tumuli defunctorum monimenta dicuntur.

Quartam, quod eo officio satisfacient vivi aliquomodo affectui suo quo mortuos prosequantur. Si enim vestes, et annulos amicorum bene collocari volumus, certe multo magis corpora, et hoc est quod Augustinus dicit, cum ait, sepulturae pompam solatia esse vivorum.

Porro mortuis ex sepultura, alia quadruplicem accedit utilitas. Prima, quod consultor honoris eorum, adhuc in hominum memoris viventium; non enim caret ignominia quædam, quod feditas nostri corporis aliorum conspectibus pateat. Quocirca, non levia pena judicatur, cum quis a judice privatur sepultura, et jubetur in patibulo, aut rota pendens, esse avium esca.

Secunda, quod satifit desiderio eorum, quod dum vivent haberunt; nemo est enim qui carnem suam odio habeat, ut diceat Ephes. V. et ideo quisque dum vivit, cupit etiam post mortem corpus suum honeste tractari. Imo credibile est, animos corpore solutos, etiam si forte nesciant quid corporibus eorum accidat, tamen cupere ut honeste habeantur sicut etiam cupiunt ad ea reverti, ut Augustinus docet lib. XII. de Genes. ad litteram, cap. 35. Atque hinc vi-

TOM. III.

demos Prophete inobedient datum in peccatum, ut non sepeliret cum patribus suis, III. Reg. XIII.

Tertia, utilitas nascitur ex eo, quod a multis deducuntur ad sepulchrum; hinc enim per accidens fit, ut a multis pro eis oretur.

Quarta ex eo sumitur, quod in templis Sanctorum sepulchrum habent; inde enim fit, ut eorum amici, cum eorum recordantur, simul etiam recordantur ejus Sancti, in cuius templo seputi sunt, et frequenter ejus patrocinio eos commendent. Hanc utilitatem ponunt B. Augustinus libro de cura pro mortuis, cap. 4. et 5. et B. Greg. lib. IV. Dialogorum, cap. 50.

Ei his ad argumenta respondet. Ad primum dico cum Augustino lib. I. civit. Dei cap. 42. Dominau loqui de dolore, quo affici possunt corpora dum vivunt; ideo enim sit: « Post haec non amplius habent quid faciant; » quia corpus mortuum etiam secesserit, aut lanetur, aut cremetur, nihil plane doloris sentit. Hinc tamen non sequitur vellemus.

Tertiam, quod admonentur proprie mortis, unde etiam tumuli defunctorum monimenta dicuntur.

Quartam, quod eo officio satisfacient vivi aliquomodo affectui suo quo mortuos prosequantur. Si enim vestes, et annulos amicorum bene collocari volumus, certe multo magis corpora, et hoc est quod Augustinus dicit, cum ait, sepulturae pompam solatia esse vivorum.

Porro mortuis ex sepultura, alia quadruplicem accedit utilitas. Prima, quod consultor honoris eorum, adhuc in hominum memoris viventium; non enim caret ignominia quædam, quod feditas nostri corporis aliorum conspectibus pateat. Quocirca, non levia pena judicatur, cum quis a judice privatur sepultura, et jubetur in patibulo, aut rota pendens, esse avium esca.

Secunda, quod satifit desiderio eorum, quod dum vivent haberunt; nemo est enim qui carnem suam odio habeat, ut diceat Ephes. V. et ideo quisque dum vivit, cupit etiam post mortem corpus suum honeste tractari. Imo credibile est, animos corpore solutos, etiam si forte nesciant quid corporibus eorum accidat, tamen cupere ut honeste habeantur sicut etiam cupiunt ad ea reverti, ut Augustinus docet lib. XII. de Genes. ad litteram, cap. 35. Atque hinc vi-

9

Ad tertium dico, non esse signum diffidentiae, sed desiderii, et fervoris, repetere easdem preces; id enim fecit Paulus II. Corinth. XII. ter Dominum rogavit; et Dominus ipse Matth. XXVI, ter eamdem orationem repetivit.

Ad Ambrosium supra respondimus, cap. 45. non loqui cum de orationibus, sed de fletu, et dolore; nam ipse idem oratione in Valentianum dicit: « Beati ambo, si quid meae orationes valebunt, nulla dies vos silentio preteribit, nulla nox non donatos aliqua precium mearum contexione transcurrit, orationibus vos et oblationibus frequenter. »

Ad ultimum ex Evangelio Matth. XXV. responderetur. Primo, cum Chrysostomo hom. 84. in Joannem, ubi dicit, Dominum non addidisse, mortuus fai, et sepelis me, quia sponte sua homines non solum hanc elemosynam facere solent, sed etiam nimium in

ea facienda excedere. Sicut enim in aliis bonis rebus, ita etiam in hac abusus quidam se admiscerunt, quo divites pretiosis vestibus induti sepeliri solent; melius enim esset, et mortuis multo gratius, et utilius, ut Chrysostomus ibidem dicit, pretium illarum vestium dare pauperibus pro anima ejus qui sepelitur. Dominus igitur, tum ut abusum corrigere, tum quia necesse non videbatur hoc officium valide commendare, hanc elemosynam cum ceteris non numeravit.

Secundo, dici posset, Dominum non minimisse hujus elemosyna, quia est omnium minima, et obscurissima, ut B. Augustinus docet libro de cura pro mortuis, cap. 3. Volebat enim Dominus ostendere, se juste remuneraturum bonos, et damnaturum malos, et ideo solum eorum operum meminit, quæ evidenter, et omnium iudicio sunt opera misericordiae. Atque haec de tota hac disputatione sufficient.

SEPTIMA CONTROVERSIA GENERALIS

DE ECCLESIA

TRIUMPHANTE

TRIBUS LIBRIS EXPLICATA